

Grube Adolph Eduard (1812-1880)

Ekspert w dziedzinie badań wieloszczetów

Urodził się 18 maja 1812 roku w Królewcu (Königsberg), gdzie, po ukończeniu w roku 1830 ze świadectwem I stopnia Collegium Fridericianum, wstąpił na uniwersytet. Już w szkole średniej nauczyciel Bulack wzbudził w nim zainteresowanie historią naturalną i zachęcił go do zbierania okazów przyrodniczych. Na uniwersytecie do tego stopnia przyciągnęły jego uwagę wykłady Karla Ernsta Baera z anatomii porównawczej, że zaprzagnął poświęcić się tej słabo jeszcze wówczas rozwiniętej dziedzinie nauk przyrodniczych. O tym, że zapowiadał się już wówczas na wybitnego uczonego, świadczyć może nagroda, którą otrzymał za pracę o układzie naczyń w żab.

W lutym 1834 roku uzyskał stopień doktora filozofii, po czym, dla poszerzenia swej wiedzy, wyruszył w podróż naukową do Włoch i na Sycylię, gdzie na miejscu badał faunę Morza Śródziemnego. W roku 1836 powrócił do Królewca i tam rok później habilitował się w zakresie zoologii, anatomii porównawczej i ogólnej historii naturalnej, zaś w roku 1843 mianowany został profesorem nadzwyczajnym tych dziedzin. Ożenił się w tym czasie z Józefiną Schäfer, córką fabrykanta z Warszawy, która uważała się za Polkę. W roku 1844 objął dopiero co ustanowioną profesurę zoologii na Uniwersytecie w Dorpacie (Tartu) w Estonii, gdzie zasłynął jako wybitny dydaktyk. Do jego uczniów należeli tu m.in. Konstanty Górski, późniejszy profesor zoologii warszawskiej Akademii Medyko-Chirurgicznej i Benedykt Tadeusz Dybowski, późniejszy wybitny badacz Syberii.

Chociaż władze rosyjskie nie miały zastrzeżeń do jego nominacji, ciągnęło go z powrotem do Niemiec, więc gdy po śmierci prof. Gravenhorsta zaproponowano mu stanowisko dyrektora Muzeum Zoologicznego i profesora Katedry Zoologii Uniwersytetu Wrocławskiego, przyjął tę propozycję z radością. Pod jego zarządkiem Muzeum Zoologiczne stało się jednym z najbogatszych w zbiory muzeów środkowoeuropejskich. Wzbogaciło się wówczas m.in. o zbiór wieloszczetów z Filipin zebrany przez prof. K. Sempere, zbiór pajęczaków z Syberii i krajów nadbałtyckich oraz zachowany jeszcze częściowo zbiór 234 gatunków ptaków z Jawy, Borneo i Nowej Gwinei, które zebrał uczeń Gravenhorsta, dr H. A. Bernstein. Liczne materiały przywoził sam Grube z podróży po krajach śródziemnomorskich. W podróży do Triestu i Quarnero towarzyszył mu jego były student z Dorpatu, Dybowski, z którym łączyła go serdeczna przyjaźń.

Na prośbę Grubego w roku 1864 w sprawie Dybowskiego, który stanął przed sądem jako współpracownik Rządu Narodowego, interweniował u cara kanclerz Bismarck, co spowodowało zamianę kary śmierci na 12-letnią zsyłkę (liczne okazy w dowód wdzięczności przesyłane Grubemu przez Dybowskiego z Syberii zachowały się do dziś w Muzeum Przyrodniczym we Wrocławiu). Powstanie styczniowe miało dla Grubego również wymiar osobisty, gdyż za przemycanie ludzi z Prus do oddziałów powstańczych w Królestwie Polskim stanął przed sądem wojennym jego syn, Oskar, podoficer armii pruskiej.

Zainteresowania naukowe Grubego obejmowały prawie wszystkie, poza pierwotniakami, grupy bezkręgowców, jednak światową sławę zdobył jako specjalista od wieloszczetów. Opisał ok. 800 nowych dla nauki gatunków bezkręgowców, w tym co najmniej 500 gatunków wielo-

szczetów (Muzeum Przyrodnicze we Wrocławiu przechowuje 235 typów opisowych). Był autorem ponad 100 prac.

We Wrocławiu szczególnie przyjazne więzy łączyły go z prof. Roemerem, który ożenił się ze szwagierką Grubego, Katarzyną Schäfer. W roku akademickim 1863/64 Grube pełnił funkcję rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, zaś w latach 1859/60 i 1879/80 – funkcję dziekana Wydziału Filozoficznego. Był niezwykle aktywnym członkiem przyrodniczej sekcji Śląskiego Towarzystwa Kultury Ojczyzny i wielu innych towarzystw naukowych, w tym również Leopoldyńsko-Karolińskiej Akademii Przyrodników, do której przyjęty został w październiku 1841 roku (Matrikel No. 1492), przyjmując przydomek „Savinjy”. Zmarł 23 czerwca 1880 roku we Wrocławiu. Jego nazwisko upamiętnione zostało m.in. przez Benedykta Dybowskiego, w nazwie odkrytego przez niego nowego gatunku liścionoga – *Chirocephalus grubei*.

Wybrane prace:

- 1840 – Actinien, Echinodermen und Würmer des Adriatischen und Mittelmeeres. Königsberg.
- 1846-1863 – Beschreibungen neuer oder wenig bekannter Anneliden. I-VI. *Arch. Natg.* 12, 14, 21, 26, 29.
- 1856-1857 – Annulata Örstediana. I-III. *Vidensk. Medel. Dansk. Natur. Forening Kobenhavn.*
- 1859 – Verzeichnis der Arachnoiden Liv-, Kur- und Estlands. *Arch. Naturkund. Liv. Est. Kur.1.*
- 1860 – Für Schlesien neue Vögel. *Jber. schl. Ges. vaterl. Kultur* 37.
- 1861 – Beschreibungen neuer, von den Herren L. v. Schrenck, Maack, C. v. Ditmar u. a. im Amurlande und in Ostsibirien gesammelter Araneiden. *Bull. Acad. Imp. Sci. St. Petersburg*, 4.
- 1864 – Die Insel Lussin und ihre Meeresfauna. Breslau.
- 1864 – Mitteilungen über *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides* und *Phalacrocorax carbo*. *Jber. schl. Ges. vaterl. Kultur* 41.
- 1864 – Die Crustaceenfauna des adriatischen und Mittelmeeres. *Ibid.*
- 1865 – Über einige Seesterne des Breslauer Museums. *Ibid.* 42.
- 1865 – *Branchipus stagnalis* L. und *Apus cancriformis* Latr. auf der Viehweide bei Breslau. *Ibid.*
- 1867 – Über einige dem Zool. Museum in Breslau geschenkten ostindischen Reptilien. *Ibid.* 44.
- 1867 – Über *Cyprinus striatus* und *Abramis leuckarti*, zwei schlesische Fische. *Ibid.*
- 1868 – Über mehrere Seeigel (*Asthenosoma varium* n. sp.). *Ibid.* 45.
- 1868 – *Estheria tetracera* Kryn. Gefunden bei Breslau. *Ibid.*
- 1868 – Über das Vorkommen von *Branchipus grubei* Dyb. bei Breslau. *Ibid.*
- 1869 – Pantopoden in der Sammlung der Breslauer Zool. Museums. *Ibid.* 46.
- 1869 – Einige vom zoologischen Museum in Breslau erworbene auffallend gebildete oder seltene Eidechsen aus Neuholland. *Ibid.*
- 1869 – Über die Phyllopoden mit zweiklappiger Schale. *Ibid.*
- 1870 – Über eine in der Oder gefungene Aelse, *Clupea alosa* L., für die schlesische Fauna neu. *Ibid.* 47.
- 1871 – Über die schlesische Arachnidenfauna. *Ibid.* 48.
- 1878 – Annulata Sempariana. *Mem. Acad. Imp. Sci. St. Petersburg*, 25.
- 1880 – Das Brüten der Möven auf dem Kunitzer See. *Jber. schl. Ges. vaterl. Kultur* 56.

Źródła:

1880. Jber. Schl. Ges. vaterl. Kult. 58, S. 279-281.

Brzęk G. 1981. Benedykt Dybowski. Życie i dzieło. Lublin. S. 22, 23, 31, 33-35, 55, 65.

Hess W. 1904. Allg. Deutsche Biogr. 49. S. 575.

Pater M. 1997. Historia Uniwersytetu Wrocławskiego do roku 1918. Wrocław. S. 204, 272.

Wiktor J. 1997. Muz. Przyn. Uniw. Wrocł. S. 10-12, 43, 59-60, 100.

Portret ze zbiorów Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego.